

ՍՈՒՐԲ ՄԵՍՐՈՊ

ԾՆՆԴԵԱՆ 1600 ԱՄԵԱԿԻՆ ՌԻԹՈՎ

ՎԵՐՋԵՐԳ(*)

Ահա հազար եւ վեց հարիւր
Տարի է որ ալ չըկաս դուն,
եռամեծար սուրբ վարդապետ,
Բայց դեռ կ'իշխես իբրեւ արքայ
Մեր սիրտերուն,
Մըշակոյթին հազարամեայ:

Աւարատեան մեր բարբառին,
Տըւիր նոր շէտ եւ նոր ոգի,
Զուլեցիր զայն կըրակներով
Երկիններու,
Ըբիր ասակ ուրուագրելու
Սուքն Ասուծոյ,
Մագաղաթին ու սիրտերուն
Հայրենախօս:

Բացիր ակօսն շրմուհներուն,
Աւրկէ դարերն, լոյսն Ասուծոյ,
Յուլն ու հաւատք մեր պապերուն,
Իբրեւ ամօրեւ եւ իբրեւ ցօլ
Իջան առաս խորն հոգիին
Սերունդներու,
Ու մեզ տարին անդունդներէն
Գազաթներու:

Անցան մեզմէ,
Մեր դարերէն օրհասական,
Հազար իշխան ու զօրական,
Փառք, ծիրանի, գանձ ու պալատ,
Բայց միշտ մընաց, աւերներու,
Արիւններու վրայ ծըվուն,
Հայոց լեզուն,
Բոցէ՛ շաղկի յաւերժակնիք,
Մեր հոգիւն ու մեր հաղին:

(*) Վերջաբանը Ս. Մեսրոպ հոսոբին, հրատարակուած վերջերս
Ս. Աթոռոյս Տպարանէն:

Մտածած ենք մենք
Կարողիկէն, վրկայարանն
Հայ հոգիին,
Որպէջքն անհուն դէպի երկինք,
Գոյսը բաժակն մեր բնծայման,
Ողաչանքին,
Որ դարէ դար զորս բախժութեամբ,
Բարձրացեր է դէպի Աստուած:

Ժողովուրդն այս, բաժան, բաժան,
Փոքրած ինքիւնք,
Պարպուած ի սպառ իր հաշւերու
Շունչէն կախարդ,
Խըրոխսանէն պողպատահունչ,
Դանդաշկով կ'երթայ անյոյս,
Մարդու մը պէս՝
Որ կորուսեր է իր հոգին:

Դարձուր հորէն դէմք աղուական
Այս զըրոհին վրայ թռուտ,
ձեղձուած հազար կըտորներու
Մութն անթափանց,
Արմատախիլ ու գաղթական,
Եւ անմահաւոր սարսափներու
Առհաւական,
Անկառ մ'իջչպէս ծիլ ծիլ անող
Ջուրերուն տակ:

Ամէն շարժում,
Իր հոգիին մէջ հիւանդկախ,
Վըժժի աղբիւր,
Նաւաբեկում, ալիքներուն
Դիմաց վաղուան,
Վերյիշումներ տրտում, մրթին,
Ցրնորական,
Իր հոգւոյն խոր կը յամենան,
Աղերսելով կըտոր մը խինդ
Ու քաջութիւն,
Ամէն հովէ եւ անցորդէ
Պատահական:

Այսօր սակայն լեզուն այդ սուրբ,
 Զոր թողուցիր իբրեւ աւանդ,
 Թոյն է դարձեւ մեր շրթքներուն,
 Գրչի փսիւսան մենք կը բըռնենք
 Բաժանումի սուրն երկապի,
 Մըմընջելով ամեն առտու,
 Ասելութեան նոր ալիւ:

Յոյն եւ Պարսիկ եւ Ասորին
 Մեր օրերուն,
 Նորէն կ'իշխեն մեր միտքերուն,
 Լեզուն զոր դուն զրիւր մեզի,
 Լոյս բանալի,
 Կը մընայ կախ դարպասին դէմ
 Մեր անցեալին,
 Կամ զքորուած, խորեակահար,
 Դուրս է նետուեւ մեր յակերէն,
 Եւ անխեղձ օրքուկի պէս
 Կուլայ նորէն:

Սերունդներ նոր,
 Այլոս փակած աչիւն իրենց,
 Հառապայթող գեղեցկութեան
 Առջեւն անոր,
 Մոռցած են ալ,
 Աստածներու շունչով օծուն,
 Դաւն օրօրներն իրենց մօրկան,
 Զոր կաթին հեւ, մինչեւ երէկ,
 Կը խըմէին իբրեւ թռակ,
 Կեսնիկ, մահուան:

Մոռցած ենք մենք
 Յնկացն հողին հայրենական,
 Կառուցն հըզօր ու հառաւանդ
 Համահանգէս մեր ռզնդէն
 Եւ նիւթական զեղումներուն,
 Բեղմնաւորող ու անեղնող
 Ոճն ապրումին,
 Մեր անցաւոր մարմիններէն,
 Մեզմէ անդին:

Խաղաղութեան ու հանճարի
 Աստուածամեծ դուն ակումիս,
 Գրքա մեզի,
 Որ սրնամէջ բարբանջանով,
 Գիտենք լեցնել օրերը մեր,
 Փոխան սիրոյ, ըսեղծումի,
 Որ իրարու կը շողկապէր
 Մինչեւ երէկ,
 Դաւեսերն ամբաւ ապրումներուն
 Մեր ամէնուն:

Ու չ'անցնիր օր,
 Որ բրզզացոյ ճանն մը մախիլ,
 Իր հրմտութեան թրիփներով,
 Զրգայ թեւերն իր մաքրելու
 Մազաղաթին մեր սրբազան.
 Եւ ուրիշներ որ կը խածնեն
 Առեղծուածներ,
 Ակռաներովն իրենց վրսած:

Ներէ անոնց յաւակնութեանց
 Ու հանրանքին,
 Որոնք մըսփի կաթիլն իրենց
 Կը կարծեն ծով,
 Իսկ լուսամտէն ալօտ մըսփի՝
 Երկինք անհուն, անշամանգալ:

Ահա նորէն մեր կողերուն
 Հազար գառոյն,
 Մեր ալօթքին ու մեր երգին,
 Մեր սիրտերու արդար բերքին
 Որոմն օտար.
 Զուր է խառնուել մեր գինիին
 Ու մեր կաթին,
 Մինչեւ երէկ դեռ անխարդախ:

Եկուր նորէն, Մեծ Ուսուցիչ,
 Հայ գիր մոռցող
 Մեծ ու պղծիկ մանուկներուն
 Հետ հեգեյու,
 Գիրքերն հայուն Մեսրոպագիւս:

Ու հոսեցուր գետն ազամանդ
Մեր բարբառին,
Հոգիներու անդասանին,
Ուր տասաուկներ եւ մոլեխինգն,
Ահա նորէն,
Անտառասիւղ կը ծալալին:

Սըրբէ փոշին հայելիին
Հայ հաննարին,
Ուր զաւկընեղ օտարութեան
Համբաներուն,
Նենգ մըշուշին, պիղծ հաշիւին
Այլ անձնասուր,
Տեսնեն պատկերն իրենց ամբողջ,
Փայլով նախնի եւ աղտով նոր:

Մեր աչքերուն բաց վերսին
Հայ գիրերու տախտակն անհուն,
Մենք աշակերտ,
Դուն ուսուցիչ հանճարաւաս,
Թափէ լոյսին, վեհ իմաստին
Սերմերն ոսկի,
Մեր հոգիի անդասանին:

Եկուր նորէն,
Ուրպէս կապոյտ անդորրութիւն,
Ծիածանէ մեր սիրտերուն,
Ոսկի երազն մեր հայրերուն,
Կարօտներու եւ իւրձերու
Ծրվանքներով քաղցրասարուո՛ւ:

Եւ զահրակէց մեր օրերու
Ըստասին մէջ իմաստութեան,
Մեզ հետ եղիր,
Խօսի աղբիւր, ջինջ աւազան,
Մասեանի մը նրման բացուած
Մեր աչքերուն:

Ամէնօրեայ մեր հացն արդար,
Սըրբագործուած մաքուր նշխար,
Եկուր նորէն,
Մեզ լուալու մեր ախտերէն,
Թրմբիրներէն տարագրութեան,

Մեր մեղքերուն վերեւ բացուած
Դուն թեւ ներմակ :

Եկուր նորէն,
Անհուն ծաղիկ արցունքներու
Եւ արիւնի,
Կրտսաւ ազնիւ ու շքեղան,
Արուեստներու գերագոյնին,
Համակ բիրեղ, անբամանդաղ,
Յաւերժութեան մեծ մասեանին
Մասուցուելու :

Եկուր նորէն,
Անհուն ճարմանոյ աստուածային
Պատմանանին,
Սիրոյ ուղիւն, յոյսի անդունդ,
Թեզան ամբաւ մեր սպարումին,
Որուն վրայ կայլակ, կայլակ,
Լոյսը հրաւեր,
Պարզեւելու պըղտը, գունաս,
Մեր բառերուն,
Հըրաւեր սուրբ ըսեղծումին :

* *

Թող տուր ինծի,
Մեծ ահումիս, անհուն մոնազ,
Քեզ բերելու երախտի
Խաչքունդն այս քինջ,
Ոսկի արեւն ցարեմներու,
Չոր օր մը դուն, ափով արդար,
Ցանցիր մեր հոգիներուն :

Այսօր նորէն,
Ես՝ մին յետին մըսածումիդ
Չաւակներէն,
Յիշատակիդ առջեւ կեցած՝
Կը պաղատիմ անհունօրէն,
Որ հոգիովդ մեզ հետ ըլլաս,
Պարտքի, զոհի եւ գիտութեան
Սուրբ համբալէն մեզի ռահորդ,
Մահէն ալ վեր, մահէն ալ վերջ :

ԵՂԻՎԱՐԴ